

INSTYTUT PROPAGANDY SZTUKI
POD OPIEKĄ MINISTERSTWA W. R. I O. P. I MINISTERSTWA S. WEWN.

WYSTAWA
SZTUKI
LUDOWEJ

1 9 3 0

WRZESIEŃ — LISTOPAD

W A R S Z A W A

STARE MIASTO • KAMIENICA BARYCZKÓW

<http://rcin.org.pl>

INSTYTUT PROPAGANDY SZTUKI

POD OPIEKĄ MINISTERSTWA W. R. I O. P. I MINISTERSTWA S. WEWN.

KATALOG
WYSTAWY
SZTUKI
LUDOWEJ

1 9 3 0

WRZESIEŃ—LISTOPAD

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA

00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72

Tel. 26-68-63

W A R S Z A W A

STARE MIASTO ♦ KAMIENICA BARYCZKÓW

<http://rcin.org.pl>

20.839

ZAKŁADY GRAFICZNE E. I DR. K. KOZIAŃSKICH W WARSZAWIE

<http://rcin.org.pl>

Członkowie

Rady Instytutu Propagandy Sztuki

prof. Edmund Bartłomiejczyk, Wacław Borowski,

Michał Boruciński,

prof. Józef Czajkowski, Henryk Grombecki,

prof. Władysław Jarocki,

prof. Wojciech Jastrzębowski, Apoloniusz Kędzierski,

Henryk Kuna,

dr. Alfred Lauterbach, dr. arch. Lech Niemojewski,

prof. arch. Edgar Norwerth,

prof. Tadeusz Pruszkowski, prof. Władysław Skoczylas,

prof. Ludomir Śleńdziński,

prof. arch. Karol Stryjeński, dyr. Jan Szczepkowski,

dr. Mieczysław Treter,

Jerzy Warchałowski, Władysław Woydyno

red. Stanisław Woźnicki.

*Komitet organizacyjny
Wystawy Sztuki Ludowej*

*profesor Karol Stryjeński
Władysław Woydyno
Stanisław Woźnicki*

Otwarcie Wystawy Sztuki Ludowej jest pierwszym dziełem nowej organizacji artystycznej, powołanej do życia przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pod nazwą „Instytutu Propagandy Sztuki”.

Celem tej nowej placówki, która ma działać zarówno pod opieką Ministerstwa W. R. i O. P. jak i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, jest szerzenie kultury artystycznej w kraju w najszerszym tego słowa znaczeniu.

Do potrzeby zorganizowania I. P. S. doprowadziło jego twórców przekonanie, że twórczość artystyczna, choćby najwybitniejsza, ma wtedy właściwe znaczenie dla kultury, o ile znajduje oddźwięk i zrozumienie w możliwie najszerszych masach.

Wąskie drogi wychowania artystycznego w szkołach powszechnych i średnich nie mogą wypełnić należycie luki w dziedzinie kultury artystycznej narodu.

Uzupełnienie tych braków dotyczy zwłaszcza szerokich mas społeczeństwa, znajdującego się już dawno poza wpływami szkoły, a zupełnie w tym względzie zaniedbanego przez szkoły zaborcze.

Dlatego zadaniem I. P. S. będzie oddziaływanie na najszersze warstwy społeczeństwa. W przeświadczeniu, że cel należyty można osiągnąć tylko przez możliwie najwyższy poziom artystycznych imprez, Komitet Główny I. P. S. będzie się starał o osiągnięcie wysokiego poziomu nawet dla tych swych przedsięwzięć, które będą przeznaczone dla najbardziej zapadłych zakątków kraju.

Terenem działalności I. P. S. będzie całe państwo polskie, a głównym materiałem sztuka—polska, nie wyłączając jednak sztuki i kultury innych narodów.

I. P. S. rozpoczyna swą działalność od sztuk plastycznych, mając zamiar w przyszłości, w miarę wzrostu sił organizacyjnych i środków materialnych, rozszerzyć ją również na literaturę, muzykę i teatr.

Zorganizowanie Wystawy Sztuki Ludowej, jako pierwszej imprezy I. P. S., nie jest dziełem przypadku. Aktem tym I. P. S. pragnie zaznaczyć, że działalnością swoją chce ogarnąć najszersze kręgi rodzimej twórczości, kładąc szczególny nacisk na wartości etniczne własne i odrębne, które zarazem najbardziej wzbogacają skarb kultury artystycznej całej ludzkości.

W sztuce ludowej najżywiej odzwierciadla się rasowa zdolność artystyczna narodu.

Sztuka ludowa wyrasta z głębokich potrzeb wewnętrznych, podobna jest tej krynicy, która wybuchając wprost ze źródła, ujawnia swój niezmacony obcemi naleciałościami nurt i manifestuje nierozdzielność sztuki od życia. Jest ona obok religii najsilniejszym wyrazem człowieczeństwa i zadaje kłam szerzonym fałszom o sztuce, jako zbytku i przywileju klas zamożnych.

Sztuka ludowa w Polsce należy do najbogatszych kultur artystycznych ludowych całego świata. Bogactwo to charakteryzuje się przedewszystkiem niezmierną różnorodnością zarówno motywów formalno-konstrukcyjnych, jak i zdobniczych.

Na formę i charakter sztuki ludowej, prócz najważniejszych czynników wewnętrznego upodobania, silny wpływ wywierają i czynniki zewnętrzne jak klimat, materiał i charakter zajęcia ludu.

Sztuka ludowa w Polsce składa się z dwóch głównych pierwiastków etnicznych: polskiego i ruskiego, a po części także litewskiego i słowackiego.

Wzajemne wpływy tych pierwiastków tak się niejednokrotnie zazębiają, że przeprowadzenie

między niemi ścisłych granic jest bardzo trudne, czasem niemożliwe. Poza okręgami, ściśle polskimi w okręgach kresowych dominuje często wpływ pierwiastków polskich zwłaszcza w budownictwie, głównym trzonie wszelkiej sztuki plastycznej. Wystawa obecna z powodu braku pomieszczenia nie obejmuje, niestety, tego ważnego działu sztuki ludowej, jakim jest budownictwo.

Budownictwo ludowe będzie niewątpliwie tematem specjalnej wystawy w przyszłości.

Kresy wschodnie Rzeczypospolitej zostały na Wystawie uwzględnione znacznie silniej, niż części centralne ze względu na to, że są one znacznie mniej znane szerokiemu ogółowi, niż sztuka górali, księżaków czy krakowiaków.

Materiał, którego część tylko stanowi niniejsza Wystawa, został zebrany w r. 1929 z funduszków państwowych „Funduszu Kultury Narodowej” i był wystawiony na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu, poczem przez rok spoczywał w skrzyniach, gdyż nie znaleziono dla niego odpowiedniego lokalu.

Pokaz obecny niewątpliwie przyczyni się do godnego i stałego pomieszczenia tak cennych zbiorów.

I. P. S., oddając tę Wystawę do użytku publiczności, żywi głębokie przekonanie, że przyczyni się ona do uświadomienia tkwiących w narodzie zdolności twórczych naszego ludu, że stanie się przedmiotem studjów naszej młodzieży, źródłem natchnień naszych artystów.

Sztuka ludowa była w Polsce niejednokrotnie „arką przymierza między dawnymi i młodszymi laty” dla największych geniuszów narodu. Dla szerokich mas publiczności może stać się duchową rozrywką, odrywającą je od szarzyzny życia, bo tkwi w niej ta sama siła twórcza, choć wyrażona często nieudolną ręką, która zawarta jest w dziełach najwybitniejszych artystów. W jej surowej, często pozornie barbarzyńskiej formie, znajdziemy nieraz więcej istotnych wartości twórczych, niż w setkach obrazów, oglądanych na wystawach sztuki.

Kto sztuki ludowej nie może odczuć ani zrozumieć, musi ją przynajmniej szanować.

Władysław Skoczylas

Wystawione przedmioty pochodzą ze zbiorów, zakupionych z Funduszu Kultury Narodowej przez Reprezentację Towarzystwa Popierania Przemysłu Ludowego, z ramienia której akcją kierował prof. Karol Stryjeński.

Ze względu na brak miejsca nie pomieszczono wszystkich zakupionych eksponatów.

Część obrazów na szkle z Podhala i pewna ilość tkanin z Polesia pochodzi ze Zbiorów Państwowych.

Drzeworyty ludowe pochodzą ze zbiorów p. W. Łazarskiego.

Sala I

Ściana A

KRAKOWSKIE

Stroje
Obrazy święte
Skrzynie malowane

NOWOSĄDECKIE

Stroje

Ściana B

LUBELSKIE

Tkaniny
Stroje
Narzędzia gospodarcze

SIERADZKIE

Tkaniny
Stroje
Sprzęty

Ściana C

KURPIE

Tkaniny
Stroje
Sprzęty drewniane
Figurki
Krucyfiks

Korytarz między salą I a II

BESKIDY

„Świątki“

KRAKOWSKIE

Zabawki

Na ścianach drzeworyty ludowe

Sala II

Ściana A

HUCULSZCZYŻNA

Stroje

Torby

Sprzęty

Skrzynie

Fajki

Pasy

Ceramika

Obrazki na szkle

Krzyże

„Zgardy“

Siekierki

Siodła

Jarzma na woły

Ściana B

PODHALE

Obrazki na szkle
Stroje
Pasy
Cuhy
Torby Juhaskie
Rękawice
Kamizelki szczawnickie
Ceramika spiska
Łyżniki
Gęśle

Ściana C

ZALESZCZYCKIE

Koszule
Stroje
Pasy
Kapelusze
Skrzynka huculska

Klatka schodowa

Tkaniny lniane i bawełniano-lniane wileńskie,
nowogródzkie, poleskie i drzeworyty ludowe.

Sala III

Ściana A i B

NOWOGRÓDZKIE

Tkaniny lniane i bawełniano-lniane

Ściana C

WILEŃSKIE

Tkaniny lniane i bawełniano-lniane

Maty słomiane

Kądziele

Krobeczki słomiane

Na środku sali model chaty nowogródzkiej

Korytarz między salą III a IV

Tkaniny nowogródzkie i wileńskie

Sala IV

Ściana A i C

POLESIE

Tkaniny lniane i wełniane

Ceramika z Prużan i Horodna

Stroje

Wyroby z łyka i wikliny

Sprzęty

Narzędzia

Ściana B

WOŁYŃ

Tkaniny wełniane
Stroje
Ceramika krzemieniecka

Latarnia II-go piętra

Tkaniny
Maty wileńskie
Wycinanki kurpiowskie
Drzeworyty ludowe

Sala V

Wycinanki kurpiowskie

Tkaniny z kursów Warszawskiego Towarzystwa
Popierania Przemysłu Ludowego, wykonane przez
uczenice, wiejskie dziewczęta, pod kierunkiem
fachowców

Obrazy strojów ludowych malowane przez
P. Pieniążkową

Tkaniny Pracowni Doświadczalnej
T-wa „Ład”

I.

KAPŁUSZ SŁOMIANY Z ZAŁEŚCZYK.

II.

SKRZYŃIA HUCULSKA.

<http://rcin.org.pl>

III.

HAFT NOWOSĄDECKI.

IV.

KAMIZELKA SZCZAWNICKA.
<http://rcin.org.pl>

V.

TORBA HUCULSKA.

<http://rcin.org.pl>

VI.

LICHTARZ HUCULSKI.

VII.

KRZYŻ KURPIOWSKI.

VIII.

MODEL CHATY NOWOGRÓDZKIEJ.

<http://rcin.org.pl>

IX.

STRÓJ ŚLĄSKI.

X.

STRÓJ KRAKOWSKI.

XI.

STRÓJ Z OKOLIC PUŁTUSKA.

XII.

DZBAN Z HORODNA (POLESIE).

<http://rcin.org.pl>

XIII.

SIODEŁO HUCULSKIE.
<http://rcin.org.pl>

XIV.

DZBAN Z PODHALA.

XV.

FIGURKA CHRYSUSA Z PODKARPACIA.

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA

00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 76

Tel. 26-68-83

F

20. 889